

Derde leven voor koftjalk Voorwaarts Voorwaarts

Eind augustus lag een van de oudste koftjalken van ons land helemaal gerestaureerd en vers geschilderd bij Scheepsreparatie Friesland (SRF) in Harlingen, klaar voor vertrek naar een nieuw leven. Lex Tichelaar, een van de vier directeur-eigenaren van deze innovatieve scheepswerf, redde de koftjalk van de sloop. Tekst: Wim de Bruijn

Van 1899 tot 1912 zeilt opdrachtgever en tevens kapitein-eigenaar H.J. Puister uit Veendam met zijn bijna 27 m lange *Voorwaarts Voorwaarts* over de Noord- en Oostzee en maakt zelfs een reisje naar Marokko. Door verkoop naar Duitsland verdwijnt het schip echter uit de Nederlandse scheepsregisters. Tot begin jaren zeventig wordt het schip vele malen verkocht en onderging het vele verbouwingen en naamswijzigingen. In 1975 koopt de Enkhuizer journalist en stadshistoricus Walter Haentjens het schip. Het is dan nagenoeg een wrak. Hij knapt het schip ter plaatse voldoende op om ermee naar Nederland te kunnen varen.

Eenmaal terug werkt hij verder aan het schip. Ook geeft hij het de doopnaam *Voorwaarts Voorwaarts* terug, die de koftjalk gekregen had nadat deze in 1899 bij de scheepswerf Jan G. Verstockt te Martenshoek van stapel was gelopen. Begin jaren tachtig wordt wel duidelijk dat er vele tonnen nodig zijn om het schip te restaureren.

Walter was kennelijk geïnspireerd door Hylke Speerstra die in die jaren het boek *Schippers van de Zee* schreef. Speerstra beschreef op boeiende wijze het harde leven van onze laat-

ste zeilende kustvaarders. Zij voeren over het Wad naar de Sont, Belten en Oostzee, maar ook over de Noordzee, Middellandse Zee en soms zelfs over de Atlantische Oceaan. Met (kof)tjalken en schoeners zwalkten zij tussen Petersburg en Rotterdam, tussen Lissabon en Delfzijl. Vrouw en kinderen voeren vaak mee. Eenvoudige mensen trotseerden met hun relatief kleine zeilschepen de oceanen. Eenmansbedrijfjes groeiden uit tot bloeiende rederijen, maar steeds was het de persoonlijke inzet van de schipper, die als reder-kapitein de sleutel blijft tot het succes. De eisen die de zee stelt aan schip en schipper appelleren aan karakter en bekwaamheid van schipperspaar en bemanning.

Voorwaarts Voorwaarts verkocht

Voor Haentjens wordt het voortdurende onderhoud een te grote kostenpost en hij biedt het schip te koop aan. Er dient zich een koper aan. Dat komt mede door enthousiasme van Addie Boerma die ervoor zorgt dat in Groningen een stichting wordt opgericht: "Stichting tot Behoud van de Tweemastkofjtjalk Voorwaarts Voorwaarts Anno 1899". Deze neemt het schip van Haentjens over en

boven: Ne een complete refit ligt de grote koftjalk te pronken voor de loodsen van SRF (foto: Theo Kampa)

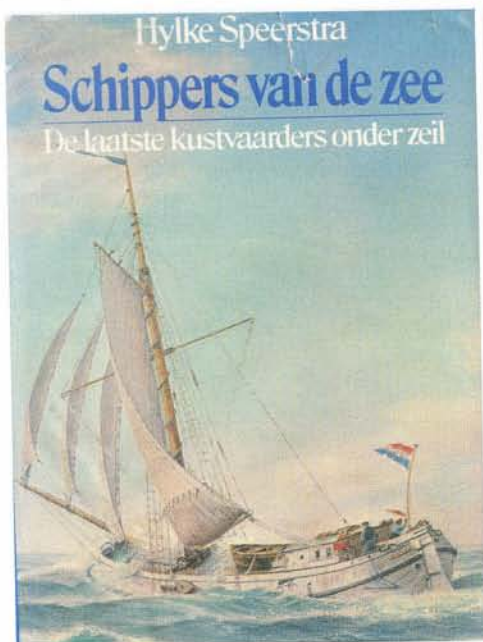
onder: Vroeger werd met deze schepen door een kleine bemanning naar alle hoeken van Europa gevaren

begint in 1984 met de restauratie. Met financiële hulp van het Groninger bedrijfsleven en de provincie en gemeente Groningen, is het schip in 1987 gereed.

Om inkomsten te werven wordt het schip voor dagtochten verhuurd. Na dertig jaar varen meldde het stichtingsbestuur in 2017 dat er een nieuwe koers moest worden uitgezet om de koftjalk voor het nageslacht te behouden. Nadat dit bericht was gepubliceerd stroomden er vele aanbiedingen en voorstellen binnen. Ieder voorstel werd zorgvuldig gewogen en getoetst op de uitgangspunten van de stichting, om het behoud van de koftjalk zeker te stellen. Veel voorstellen vielen af omdat ze niet haalbaar waren en/of niet pasten in de doelstellingen, maar tijdens een buitengewone bestuursvergadering - waarvoor ook de Raad van Advies van de stichting en de oud-bestuursleden waren uitgenodigd

TECHNISCHE GEGEVENS

Lengte over stevens	26,90 m
Grootste breedte	5,41 m
Holte	2,53 m
Diepgang	1,50 m
Tonnage	109 BRT
Motor	John Deere 180 pk
Totaal zeilopp.	253 m ²
Max. aantal passagiers	45 pers.

- kwam men tot een eensluidende keus voor één partij: Lex Tichelaar van SRF Holland, een werf waar tijdens de bankencrisis en ook in de magere jaren erna, hard kon worden doorgevoerd. Na aankoop werd de koftjalk naar de werf in Harlingen gebracht en werd het schip

boven: De Voorwaarts Voorwaarts lag in Groningen afgemeerd (archieffoto van Otto Torenbosch)

links: In *Schipper van de Zee* wordt de kustvaart onder zeil beschreven, op de cover een koftjalk

wederom gerestaureerd. De mensen van de werf kenden het schip al omdat ze eerder een nieuwe motor hadden ingebouwd. Nu is er ook een boegschroef ingebouwd en is het historische luikenhoofd hersteld. Tevens werd het dagverblijf vernieuwd en kwam er een nieuwe keuken in. Het bleek allemaal meer tijd te kosten dan voorzien, maar zo gaat het natuurlijk vaak als je gaat restaureren.

Onvermoede bestemming

Daarna werd het heleschip van binnen en van buiten opnieuw geschilderd. Je kunt spreken

van een complete refit, waarbij ook alle techniek werd overhaald, aldus Lex Tichelaar.

Uitgangspunt van deze nieuwe eigenaar is het behoud, ook op de langere termijn, veilig te stellen. Na restauratie is het schip in augustus opnieuw in de vaart genomen en kan zij weer per dag worden gehuurd, net als in de afgelopen dertig jaar. Maar eerst komt het schip nu twee jaar te liggen in Düsseldorf, in de Mediahaven van de Messe. Daar kunnen bedrijfspresentaties worden gehouden, wijnproeverijen, feesten en partijen worden gegeven en er kan zelfs een tochtje op de Rijn worden gemaakt. Als er iemand met serieuze plannen voor exploitatie in Nederland komt, uiteraard het liefst in Groningen, dan wil Lex daarover graag overleggen. Want het is en blijft een Nederlands pronkjuweel! 🍷

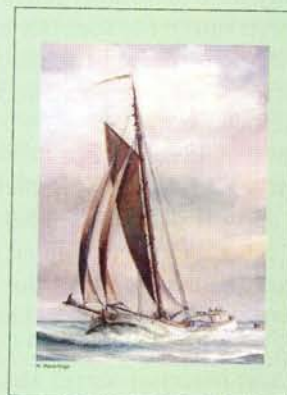
MEER OVER KOFTJALKEN

Janneke Bos schreef in januari 1993 haar eindscripctie voor de Hogeschool Haarlem afd. Scheepsbouwkunde. Het resulteerde in een 168 pagina's dik boek met de titel *Stalen en ijzeren (kof)tjalken op zee*. Janneke zegt er zelf over: 'Het boek 'Stalen en ijzeren (kof)tjalken op zee' is het resultaat van vele maanden werk. Het boek tracht alle belangrijke gegevens die eerst versnipperd en verspreid waren bijeen te brengen. De doelgroep bestaat dan ook in eerste plaats uit de scheepseigenaren, waarna de scheepvaart-musea en andere geïnteresseerden volgen. Het boek geeft een overzicht van de zaken die voor deze schepen van belang waren en nu nog zijn.'

In 1993 verschenen er twee verschillende drukken die allebei snel uitverkocht waren. Tegenwoordig is het boek uitsluitend nog tweedehands verkrijgbaar. Omdat er waar-

devolle informatie in staat en er nog steeds belangstelling voor is, wordt het boek nu op internet gepubliceerd. Daar is het als pdf gratis te downloaden. 'Belangstellenden voor de achterliggende database kunnen per mail contact opnemen,' zegt Bos. Indertijd hebben vele tientallen Spiegellezers deze eindscripctie in boekvorm aangeschaft. Wie meer wil lezen over koftjalken, kan er ook oude Spiegels op na slaan. We schreven erover in de nrs. SdZ 1988.2, 1990.1, 1994.6, 2003.3, 2004.2, 2006.6, 2007.4, 2010.8 en 2014.10. Mist u het oude nummer en wilt u het betreffende artikel toch lezen, bestel dan ofwel het oude nummer of een kopie van het artikel bij de redactie. Kijk ook op de site www.spiegelderzeilvaart.nl onder 'Onze rijke historie'. U vindt daar in een index alle verwijzingen naar artikelen op trefwoord terug. Elke maand wordt het bestand door Jan Eissens, stamboekbeheerder van de SSRP, bijgewerkt.

Stalen en ijzeren (KOF)TJALKEN OP ZEE

J.F.M. Bos Eindscripctie S48 januari 1993
Hogeschool Haarlem afd. Scheepsbouwkunde